บทที่ 3

หลักสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด

สิทธิที่สำคัญประการหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครอง นอกเหนือจากสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต นั่นคือ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งบุคคลทุกคนสมควรที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวอย่างเสมอภาคกัน และในฐานะที่เด็ก คือ มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี ซึ่งเป็นผู้อ่อนเยาว์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เมื่อกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ย่อมต้องได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเช่นกัน ตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child) ได้กล่าวไว้ในอารัมภบทตอนหนึ่งว่า "....เด็กโดยเหตุที่ยังไม่เติบโตเต็มที่ทั้งทางร่างกายและจิต จึงต้องการการพิทักษ์และการดูแลเป็นพิเศษ รวมถึงต้องการการคุ้มครองทางกฎหมายที่เหมาะสมทั้งก่อนและหลังการเกิด"[1] สอดคล้องกับหลักการของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในมติที่ 40/33 ที่ได้ยอมรับว่า "เนื่องจากเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยเริ่มต้นของมนุษย์ที่กำลังพัฒนา จึงต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และการพัฒนาทางสังคม ทั้งต้องการการปกป้องทางกฎหมายภายในเงื่อนไขแห่งสันติภาพ เสรีภาพ ศักดิ์ศรี และความมั่นคงปลอดภัย"[2] จึงให้การยอมรับและผนวกกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ค.ศ. 1985 (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice : the Beijing Rules) ไว้ในมติที่ 40/33 ด้วย

ดังนั้นเมื่อเด็กได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ในฐานะที่ถูกดำเนินคดีหรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เด็กจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกันกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ตลอดจนได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุม หรือในระหว่างการพิจารณาคดี จนกระทั่งศาลมีคำพิพากษา และในขณะเดียวกันก็ได้รับการแก้ไขฟื้นฟูทั้งสภาพร่างกายและจิตใจให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ สอดคล้องกับที่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติใน

---

[1] "....the child, by reason of his physical and mental immaturity, needs special safeguards and care, including appropriate legal protection, before as well as after birth."

[2] "Recognizing that the young, owing to their early stage of human development require particular care and assistance with regard to physical, mental and social development, and require legal protection in conditions of peace, freedom, dignity and security."

มติที่ 45/113 ได้ให้การยอมรับว่า "เพราะเด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอมาก ดังนั้น เด็กและเยาวชนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ จึงต้องการได้รับการดูแลเอาใจใส่และให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ รวมทั้งเด็กและเยาวชนควรจักได้รับการประกันเกี่ยวกับสิทธิ การเลี้ยงดูที่ดีในกำหนดระยะเวลาที่ถูกลิดรอนเสรีภาพและภายหลังที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ"[3] จึงให้การยอมรับและผนวกกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ ค.ศ. 1990 (United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty) ไว้ในมติที่ 45/113 ด้วย

จากหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่าองค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวตลอดมา โดยให้ความร่วมมือกับนานาประเทศในการแสวงหามาตรการต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม และวางกรอบแนวทางการคุ้มครองสิทธิเด็กดังกล่าว ตลอดจนพัฒนากลไกการคุ้มครองให้เป็นที่ยอมรับโดยสากล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยหนึ่งในกลไกที่สำคัญในการแสวงหาความยุติธรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กเช่นว่านั้น คือ หลักสากลหรือมาตรฐานระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เป็นกลไกหลักในการคุ้มครองสิทธิเด็กโดยเฉพาะ ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

3.1 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Convention on the Rights of the Child)[4] เป็นอนุสัญญาที่ให้กรอบสำหรับการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับชาติ ซึ่งไม่เพียงแต่กำหนดหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเด็ก แต่ยังได้สร้างกลไกในการติดตามผลการดำเนินงานด้านส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กในรูปของการรายงานซึ่งรัฐภาคีต้องเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ทั้งนี้เพื่อ

---

[3] "Recognizes that, because of their high vulnerability, juveniles deprived of their liberty require special attention and protection and that their rights and well-being should be guaranteed during and after the period when they are deprived of their liberty."

[4] United Nations General Assembly resolution 44/25 of 20 November 1989.

ให้หลักประกันว่า สถานการณ์และปัญหาเกี่ยวกับเด็กในรัฐภาคีจะได้รับการแก้ไข และการคุ้มครองสิทธิเด็กจะได้รับการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไม่เพียงแต่มุ่งให้การคุ้มครองสิทธิแก่เด็กโดยทั่วไป หรือมนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี แต่ยังได้ตระหนักถึงการละเมิดสิทธิเด็กและเด็กที่ตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก เช่น เด็กที่ถูกนำไปแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจและถูกใช้แรงงาน เด็กที่ถูกชักจูงหรือบีบบังคับให้ค้าประเวณีหรือการกระทำอื่นๆ เกี่ยวกับเพศหรือสิ่งลามกอนาจาร เด็กที่ถูกเกณฑ์เข้าประจำในกองทัพ หรือให้มีส่วนร่วมในกรณีพิพาทกันด้วยอาวุธ เด็กเร่ร่อน เด็กที่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ เด็กที่ถูกการทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้ายในครอบครัว เด็กที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองทอดทิ้ง เด็กที่ใช้ยาเสพติดหรือสารที่มีอันตรายต่อสุขภาพ เด็กที่ได้รับหรือป่วยจากเชื้อโรคเอดส์ เด็กผู้ลี้ภัย เด็กพิการ และเด็กจากชนกลุ่มน้อย ตลอดจนเด็กที่เป็นผู้กระทำผิด เป็นต้น โดยเด็กแต่ละคนจะได้รับการเคารพและประกันสิทธิต่างๆ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใดๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 2 (1) ว่า "รัฐภาคีจะเคารพ และประกันสิทธิตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ แก่เด็กแต่ละคนที่อยู่ในเขตอำนาจของตน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าชนิดใดๆ โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่นๆ ต้นกำเนิดทางชาติ ชาติพันธุ์ หรือสังคม ทรัพย์สิน ความทุพพลภาพ การเกิดหรือสถานะอื่นๆ ของเด็ก หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย"[5]

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้รัฐภาคีสมาชิก ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 192 ประเทศ มีพันธกรณีพึงปฏิบัติต่อเด็กทั้งหลายตามบทบัญญัติของอนุสัญญาทั้ง 54 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ตั้งแต่ข้อ 1-41 เป็นกฎหมายสารบัญญัติ คือเป็นเนื้อหา รายละเอียดและหลักการต่างๆ ในการคุ้มครองสิทธิทั้งปวงของเด็ก ส่วนที่ 2 ตั้งแต่ข้อ 42-54 เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ คือ เป็นหลักเกณฑ์ และแบบพิธีต่างๆ ในการบังคับใช้อนุสัญญา โดยในบทนี้ ผู้เขียนได้แบ่งหัวข้อการศึกษาอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

---

[5] Art 2(1) of CRC said "State Parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status."

3.1.1 บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด

หลักการคุ้มครองที่เป็นพื้นฐานของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้แก่ หลักไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) ตามข้อ 2 หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (the best interest of the child) ตามข้อ 3 (1) หลักการปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา (implementation) ตามข้อ 4 หลักสิทธิในการดำรงชีวิต (the right to life, survival and development) ตามข้อ 6 และหลักสิทธิการมีส่วนร่วม (the right to participation) ตามข้อ 12 เป็นต้น

โดยเฉพาะหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก (the best interest of the child) ตามข้อ 3(1) ที่บัญญัติว่า "ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ว่าจะกระทำโดยสถาบันสังคมสงเคราะห์ของรัฐหรือเอกชน ศาลยุติธรรม หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก"[6] นับเป็นหลักการคุ้มครองเด็กที่ไม่เคยปรากฏในมาตรฐานระหว่างประเทศใดมาก่อน โดยเฉพาะในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก (Declaration of the Rights of the Child) ซึ่งเป็นหลักที่ให้ความคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของเด็กในทุกเรื่องที่เกี่ยวกับเด็ก ไม่ใช่เฉพาะการดำเนินมาตรการทางนิติบัญญัติ และทางบริหาร[7]

นอกจากนี้ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังสามารถแบ่งการคุ้มครองสิทธิเด็กออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่[8]

1. สิทธิในการดำรงชีวิต (Survival Rights) หรือ สิทธิพื้นฐานทั่วไปของเด็ก เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานสาธารณสุข สิทธิที่จะได้ประโยชน์จากการประกันสังคม สิทธิที่จะมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีพอ สิทธิในการมีชื่อและสัญชาติ เป็นต้น

2. สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection Rights) จากการถูกเอาเปรียบทางเพศ หรือถูกทำร้ายรังแกทางเพศ จากการถูกเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ หรือจากการทำงานใดๆ ที่จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือการพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ ศีลธรรม และ

---

[6] Art 3(1) of CRC said "In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration."

[7] Alston, P, The best interest of the child : reconciling culture and human rights. UNICEF International Child Development Centre (Oxford : Clarendon Press, 1994), p. 4.

[8] กมลินทร์ พินิจภูวดล, "อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : สิทธิเด็กในประเทศไทย" บทบัณฑิตย์ 53. 4 (ธันวาคม 2540), หน้า 101.

สังคมของเด็ก จากการถูกทรมานหรือถูกลงโทษ หรือการกระทำในลักษณะที่โหดร้าย จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในสงคราม ตลอดจนการปกป้องคุ้มครองเด็กที่มีชีวิตอยู่ในภาวะยากลำบาก เช่น เด็กพิการ เด็กผู้ลี้ภัย เด็กกำพร้า เป็นต้น

3. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Development Rights) เช่น สิทธิที่จะได้รับการศึกษา สิทธิที่จะได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ และการทำกิจการต่างๆ เป็นต้น

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights) เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อตัวเอง สิทธิในการแสดงออก และการแสวงหา ได้รับหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการสมาคมและชุมนุมอย่างสงบ สิทธิทางความคิด มโนธรรมและศาสนา เป็นต้น

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไม่เพียงแต่ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กโดยทั่วไป แต่ยังได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรมด้วย โดยเมื่อเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 ได้บัญญัติหลักการปฏิบัติต่อเด็กกระทำความผิดไว้ว่า เด็กจะต้องไม่ได้รับความทรมานจากบทลงโทษที่รุนแรง และจะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตเด็กด้วย ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 37(ก) ว่า"จะไม่มีเด็กคนใดได้รับการทรมาน หรือถูกปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า จะไม่มีการลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว สำหรับความผิดที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี[9]

ทั้งใน General Guidelines regarding the form and contents of Initial Reports[10] และ General Guidelines regarding the form and contents of Periodic Reports[11] คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก (committee on the Rights of the Child) ได้กำหนดให้รัฐภาคีนำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37(ก) นี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในเพื่อใช้กับเด็ก และต้องรายงานการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติด้วย

โดยเฉพาะการรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาตามระยะเวลาที่กำหนด General Guidelines regarding the form and contents of Periodic Reports (paragraph 61)

---

[9] Art 37 (a) of CRC said "No child shall be subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. Neither capital punishment nor life imprisonment without possibility of release shall be imposed for offences committed by persons below eighteen years of age."

[10] Un.Doc. CRC/C/5, para 15.

[11] Un.Doc. CRC/C/58, para 61.

กำหนดให้รัฐภาคีต้องรายงานต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กเกี่ยวกับมาตรการทรมาน หรือทารุณกรรม หรือการปฏิบัติหรือลงโทษเด็กอย่างไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ายังถือว่าเป็นการลงโทษตามกฎหมายอาญาหรือไม่ และมีกระบวนการยื่นเรื่องร้องเรียนและการแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กหรือไม่ รวมทั้งให้ระบุข้อมูลเกี่ยวกับ

- การรณรงค์สร้างจิตสำนึกเพื่อป้องกันมิให้มีการทรมานหรือกระทำทารุณกรรม หรือการกระทำหรือลงโทษเด็กอย่างไร้มนุษยธรรม หรือต่ำช้า

- การพัฒนากิจกรรมให้ความรู้และฝึกอบรมแก่บุคลากรในสถาบันต่างๆ ตลอดจนการให้บริการและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานและเพื่อเด็ก เพื่อป้องกันการกระทำมิชอบต่อเด็กทุกรูปแบบ

- กรณีที่เด็กตกเป็นเหยื่อของการกระทำ

- มาตรการป้องกันมิให้ละเว้นโทษต่อผู้กระทำความผิด รวมทั้งการสอบสวนหาข้อเท็จจริงและลงโทษผู้กระทำผิด

- มาตรการที่ใช้เพื่อให้เด็กที่ถูกทรมานหรือกระทำมิชอบได้รับการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจและส่งเด็กกลับสู่ครอบครัว

- การจัดตั้งกลไกอิสระเพื่อติดตาม

นอกจากนี้ ในการจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37(ข) ได้กำหนดว่า "จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ การจับกุมกักขังหรือจำคุกเด็กจะต้องเป็นไปตามกฎหมาย และจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดอย่างเหมาะสม"[12]

คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติได้กล่าวไว้ในPakistan IRCO, Add.18, para 23 ว่า บทลงโทษประหารชีวิตเด็กนั้น ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมาย รวมทั้งโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสจะได้รับการปล่อยตัว รวมทั้งได้กล่าวต่อไปว่า ข้อ 37(ข)กำหนดให้การจับกุมกักขังหรือจำคุกจะต้องใช้เป็นมาตรการสุดท้าย และให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุด แต่มักจะพบบ่อยครั้งว่า โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต รัฐภาคีได้นำมาใช้กับเยาวชน (juveniles)[13]

---

[12] Art 37(b) of CRC said " No child shall be deprived of his or her liberty unlawfully or arbitrarily. The arrest, detention or imprisonment of a child shall be in conformity with the law and shall be used only as a measure of last resort and for the shortest appropriate period of time."

[13] Unicef, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. Geneva, January 1998, pp.494-495.

ใน General Guidelines regarding the form and contents of Periodic Reports (paragraph 138-141)[14] ได้กำหนดแนวทางการรายงานการคุ้มครองเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ รวมถึงการถูกกักขังจองจำหรือการถูกนำไปอยู่ในสถานควบคุม ดังนี้

ข้อ 138 โปรดระบุมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นๆ ในการดำเนินงาน ตามอนุสัญญา ข้อ 37(ข) เพื่อประกันว่า

- จะไม่มีเด็กคนใดถูกลิดรอนเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือโดยพลการ

- การจับกุม กักขัง หรือจองจำเด็กต้องกระทำตามครรลองของกฎหมายและใช้เป็นมาตรการสุดท้ายเท่านั้น และภายในระยะเวลาที่สั้นที่สุด

- การเคารพในหลักการทั่วไปของอนุสัญญา

ข้อ 139 สถิติการใช้ทางเลือกอื่นในการจำกัดเสรีภาพของเด็ก ระยะความถี่ที่นำไปใช้กับเด็ก จำแนกตามอายุ เพศ ภาค เขตเมือง/ชนบท เชื้อชาติ สังคมและเผ่าพันธุ์ดั้งเดิม

ข้อ 140 โปรดระบุมาตรการและกลไกที่มีเพื่อการต่อไปนี้

- การป้องกันมิให้เด็กถูกลิดรอนเสรีภาพ รวมถึงการถูกจับกุม กักขัง หรือจองจำในกรณีที่เกี่ยวกับผู้แสวงหาแหล่งพักพิงและผู้ลี้ภัย

- การป้องกันมิให้มีการกำหนดโทษจำคุกโดยไม่มีกำหนดเวลา

- การติดตามสถานการณ์ด้านนี้ รวมถึงที่ดำเนินงานโดยกลไกอิสระ

- การติดตามผลความก้าวหน้าในการดำเนินงาน อุปสรรคปัญหาและเป้าหมายการดำเนินงานในอนาคต

ข้อ 141 จำนวนเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยพลการหรือภายใต้กรอบของกฎหมาย ระยะเวลาที่เด็กถูกจำกัดเสรีภาพ สถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามอายุ เพศ ภาค เขตเมือง/ชนบท เชื้อชาติ สังคมและเผ่าพันธุ์ดั้งเดิม และตามสาเหตุของการถูกลิดรอนเสรีภาพ

รวมทั้ง ในข้อ 37(ค) ได้บัญญัติไว้ว่า "เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์ และในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลในวัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะต้องถูกแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่จะพิจารณาเห็นว่าจะเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่จะไม่แยกเช่นนั้น และ

---

[14] Un. Doc. CRC/C/58 para. 138-141.

เด็กจะมีสิทธิที่จะคงการติดต่อกับครอบครัวทางหนังสือโต้ตอบและการเยี่ยมเยียน เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ"[15]

คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ กล่าวไว้ใน Finland IRCO, Add. 53, paras. 16, 17 ว่า ในการแยกเด็กออกจากผู้ใหญ่ คณะกรรมการสิทธิเด็กมีความกังวลเกี่ยวกับสถานบำบัดทางจิต (psychiatric institutions) อาจจะไม่มีการแยกเด็กออกจากผู้ใหญ่ ดังนั้น เด็กที่ป่วยทางจิต จะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองในสถานควบคุมตัวด้วยมาตรการเช่นเดียวกับผู้ใหญ่[16]

ใน General Guidelines regarding the form and contents of Periodic Reports (paragraph 142-143)[17] ได้กำหนดแนวทางการรายงานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ ตามข้อ 37(ค) ดังนี้

ข้อ 142 โปรดระบุมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่นๆ ในการดำเนินงานตามอนุสัญญาข้อ 37(ค) เพื่อประกันว่า เด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับการประกันดังนี้

- การปฏิบัติด้วยมนุษยธรรม และด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดของมนุษย์
- ในลักษณะที่คำนึงถึงความต้องการของบุคคลวัยนั้น

ข้อ 143 มาตรการที่จัดเตรียมให้แก่เด็ก เพื่อประกันว่า

- เด็กที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะถูกแยกออกจากผู้ใหญ่ เว้นแต่ว่า เด็กจะได้รับประโยชน์สูงสุดหากจะไม่กระทำเช่นนั้น
- การที่เด็กมีสิทธิที่จะยังคงติดต่อกับครอบครัวของตนทางจดหมาย และโดยการเยี่ยมเยียน (ให้ระบุจำนวนครั้งในการติดต่อด้วย) เว้นแต่ในสภาพการณ์พิเศษ
- การควบคุมและติดตามการดำเนินงานของสถาบันปกครองควบคุมเด็ก รวมถึง กลไกอิสระ

---

[15] Art 37(c) of CRC said "Every child deprived of liberty shall be treated with humanity and respect for the inherent dignity of the human person, and in a manner which takes into account the needs of persons of his or her age. In particular, every child deprived of liberty shall be separated from adults unless it is considered in the child's best interest not to do so and shall have the right to maintain contact with his or her family through correspondence and visits, save in exceptional circumstances."

[16] Unicef, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. p. 502.

[17] Un. Doc. CRC/C/58 para. 142-143.

- กระบวนการยื่นเรื่องร้องทุกข์สำหรับเด็ก

- การประเมินสถานการณ์ของเด็กที่จัดทำเป็นระบบ และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดให้เด็กอยู่ในความดูแลของสถาบันต่างๆ

- การบริการการศึกษาและสุขภาพให้แก่เด็ก

- การคำนึงถึงหลักการทั่วไปของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

นอกจากนี้ เด็กมีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมาย และหากการจับกุมกักขังหรือจำคุกเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือโดยพลการ เด็กมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อศาลถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นได้ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 37 (ง) ว่า "เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ มีสิทธิที่จะขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสมโดยพลัน ตลอดจนสิทธิที่จะค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเขาต่อศาล หรือหน่วยงานที่มีอำนาจอื่นที่เป็นอิสระและเป็นกลาง และที่จะได้รับคำวินิจฉัยโดยพลันต่อการดำเนินการเช่นว่า"[18]

คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้กล่าวไว้ใน Egypt IRCO, Add.5, para. 14 ว่า ควรจะให้ผู้พิพากษา หรือกลไกอิสระ ได้เข้ามาตรวจตราการลิดรอนเสรีภาพในสถานควบคุมตัวด้วย[19]

ใน General Guidelines regarding the form and contents of Periodic Reports (paragraph 144-145)[20] ได้กำหนดแนวทางการรายงานการดำเนินงานตามอนุสัญญาข้อ 37(ง) เพื่อประกันว่า เด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพจะได้รับความคุ้มครอง ดังนี้

ข้อ 144 โปรดระบุมาตรการในการดำเนินงานตามอนุสัญญาข้อ 37(ง) เพื่อประกันว่าเด็กทุกคนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ มีสิทธิดังต่อไปนี้

- ขอรับการช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นๆ ที่เหมาะสมได้ทันที โดยให้ระบุเงื่อนไขเวลา ในการให้ความช่วยเหลือและลักษณะของความช่วยเหลือในรูปแบบอื่น

---

[18] Art 37(d) of CRC said "Every child deprived of his or her liberty shall have the right to prompt access to legal and other appropriate assistance, as well as the right to challenge the legality of the deprivation of his or her liberty before a court or other competent, independent and impartial authority, and to a prompt dicision on any such action."

[19] Unicef, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child. p. 503.

[20] Un. Doc. CRC/C/58 para. 144-145.

- การคัดค้านความชอบด้วยกฎหมายของการลิดรอนเสรีภาพของเด็กแต่ละคนต่อศาล หรือต่อหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจ ที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

- การตัดสินใจอย่างฉับพลันในการดำเนินการ โดยให้ระบุว่า มีกฎหมายระบุเงื่อนไขเวลาในการดำเนินการไว้หรือไม่

ข้อ 145 โปรดให้ข้อมูลสถานการณ์โดยรวม ตลอดจนจำนวนเปอร์เซ็นต์ของคดีที่ได้มีการช่วยเหลือทางกฎหมายหรือช่วยเหลือในลักษณะอื่น และกรณีที่ได้มีการลิดรอนเสรีภาพของเด็กโดยชอบตามกฎหมาย สถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จำแนกตามอายุ เพศ ภาค เขตเมือง/ชนบท สังคม และเผ่าพันธุ์ดั้งเดิม

นอกเหนือจาก ข้อ 37 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้ว ในการประชุมครั้งที่ 10 ระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน ปี 1995 คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้กล่าวไว้ใน Report on General Discussion on the Administration of Juvenile Justice ว่า การรายงานของรัฐภาคีต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ต้องคำนึงถึงกฎของสหประชาชาติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 37 ไปปฏิบัติ ดังเช่น กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ และข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือ ข้อแนะนำแห่งกรุงริยาดด้วย ซึ่งตราสารระหว่างประเทศเหล่านั้น ได้กำหนดแนวทางในการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ ซึ่งจะไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างสิทธิมนุษยชน และ กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กอย่างแน่นอน[21]

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ยังมีกระบวนการบำบัดฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็ก จากการที่ได้รับความทรมานจากบทลงโทษที่มีความรุนแรงต่างๆ โดยใช้สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเอง และศักดิ์ศรีของเด็ก อันจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กกระทำความผิดให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ ตามที่ข้อ 39 ได้บัญญัติว่า "รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ที่จะส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่ได้รับเคราะห์จากการละเลยในรูปแบบใดๆ การแสวงประโยชน์การกระทำอันมิชอบ การทรมานหรือการลงโทษ หรือการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้าโดยรูปอื่น หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธ การฟื้นฟูหรือการกลับคืนสู่สังคมดัง

---

[21] Un Doc. CRC/C/46, para. 214.

กล่าว จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเอง และศักดิ์ศรีของเด็ก"[22]

ใน Jordan IRCO, Add. 21, para. 27. คณะกรรมการสิทธิเด็กได้ให้รัฐภาคีเข้าจัดการปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและนำกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อแนะนำแห่งกรุงริยาด และกฎแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ มาพิจารณาใช้กับเด็กกระทำผิด โดยเฉพาะการเอาใจใส่ต่อมาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูและการกลับคืนสู่สังคม ตามหลักการในข้อ 39 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก[23]

ใน General Guidelines regarding the form and contents of Periodic Reports (paragraph 149-150) กำหนดการรายงานการดำเนินงานตามอนุสัญญาข้อ 39 และ ข้อ 40 (1) ในการส่งเสริมการฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กดังนี้

ข้อ 149 โปรดให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามอนุสัญญาข้อ 39 และข้อ 40(1) ในการส่งเสริมการฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ และการกลับคืนสู่สังคมของเด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก โดยประกันว่า เด็กจะต้องอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ การเคารพตนเอง และศักดิ์ศรีของเด็ก

ข้อ 150 การจัดตั้งกลไกโครงการและกิจกรรมเพื่อการดังกล่าว ตลอดจนบริการการศึกษาและฝึกอาชีพที่จัดให้ สถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำแนกตามอายุ เพศ ภาค เขตเมือง/ชนบท สังคม และเผ่าพันธุ์ดั้งเดิม ผลสำเร็จ อุปสรรค ปัญหา และเป้าหมายในอนาคต

ส่วนการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในข้อ 40 ซึ่งเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดต้องได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก และมุ่งส่งเสริมให้เด็กผู้กระทำความผิดได้กลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข (reintegration) ตามที่ได้บัญญัติไว้ใน ข้อ 40(1) ว่า "รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ที่จะได้รับการปฏิบัติต่อในลักษณะที่สอดคล้องกับการส่งเสริมความ

---

[22] Art 39 said "States Parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of a child victim of: any form of neglect, exploitation, or abuse; torture or any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment which fosters the health, self-respect and dignity of the child."

[23] Unicef, Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child, p. 533.

สำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก ซึ่งจะเสริมความเคารพของเด็กต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้อื่น และในลักษณะที่ต้องคำนึงถึงอายุของเด็กและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการกลับคืนสู่สังคม และการมีบทบาทเชิงสร้างสรรค์ของเด็กในสังคม"[24]

หลักการส่งเสริมเด็กให้กลับคืนสู่สังคม (reintegration) ตามข้อ 40 (1) นั้น มีขอบเขตของการให้ความหมายที่ใช้เฉพาะกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กทั้งหมด ซึ่งบ่อยครั้งจะมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า การแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation)[25] ซึ่งเป็นหลักการที่ช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนของตนได้ โดยเฉพาะเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด (at risk) นั้น ครอบครัวและชุมชนสามารถลดอัตราการเสี่ยงต่อการกระทำผิดของเด็กได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งหลักการนี้มีความสอดคล้องกับข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือข้อแนะนำแห่งกรุงริยาด (United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency : The Riyadh Guidelines) ซึ่งได้วางหลักการป้องกันกระทำผิดซ้ำและหลีกเลี่ยงการดำเนินคดีอาญากับเด็ก โดยการฝึกอบรมวิชาชีพให้เด็ก การให้คำปรึกษา การปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข และโครงการบ้านกึ่งวิถี[26]

ในการประชุมคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 9 ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ปี 1995 คณะกรรมการได้ให้คำแนะนำว่า จะต้องให้เด็กเป็นศูนย์กลางของกระบวนการยุติธรรม โดยคำนึงว่า เด็กสมควรจะได้รับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน และความต้องการที่จะได้รับการปฏิบัติต่างๆ ที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก[27]

นอกจากนี้ เด็กจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมจากหลักประกันขั้นพื้นฐาน ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 40(2)(ข) ว่า "เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืน

---

[24] Art 40(1) of CRC said "States Parties recognize the right of every child alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law to be treated in a manner consistent with the promotion of the child's sense of dignity and worth, which reinforces the child's respect for the human rights and fundamental freedoms of others and which takes into account the child's age and the desirability of promoting the child's reintegration and the child's assuming a constructive role in society."

[25] UNICEF International Child Development Centre, "Juvenile Justice," Innocenti Digest 3 (january 1998) : 15.

[26] Ibild, : 15.

[27] Un Doc. CRC/C/43, annex viii, p. 64.

กฎหมายอาญา อย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกัน ดังต่อไปนี้[28]

(ก) จะไม่มีเด็กคนใดถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยเหตุแห่งการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่การกระทำหรือการงดเว้นการกระทำนั้นเกิดขึ้น

(ข) เด็กทุกคนที่ถูกกล่าวหา หรือตั้งข้อหาว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญาอย่างน้อยที่สุดจะได้รับหลักประกัน ดังต่อไปนี้

---

[28]Art 40(2)(b) of CRC said "Every child alleged as or accused of having infringed the penal law has at least the following guarantees:

(i) To be presumed innocent until proven guilty according to law;

(ii) To be informed promptly and directly of the charges against him or her, and, if appropriate, through his or her parents or legal guardians, and to have legal or other appropriate assistance in the preparation and presentation of his or her defence;

(iii) To have the matter determined without delay by a competent, independent and impartial authority or judicial body in a fair hearing according to law, in the presence of legal or other appropriate assistance and, unless it is considered not to be in the best interest of the child, in particular, taking into account his or her age or situation, his or her parents or legal guardians;

(iv) Not to be compelled to give testimony or to confess quilt; to examine or have examined adverse witnesses and to obtain the participation and examination of witnesses on his or her behalf under conditions of equality;

(v) If considered to have infringed the penal law, to have this decision and any measures imposed in consequence thereof reviewed by a higher competent, independent and impartial authority or judicial body according to law;

(vi) To have the free assistance of an interpreter if the child cannot understand or speak the language used;

(vii) To have his or her privacy fully respected at all stages of the proceedings."

(1) ได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้รับการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

(2) ได้รับแจ้งข้อหาทันทีและโดยตรง และในกรณีที่เหมาะสมโดยผ่านบิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย และจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เพื่อการตระเตรียมและการสู้คดีของเด็ก

(3) ได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลาง ในการพิจารณาความอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางอื่นที่เหมาะสม เว้นเสียแต่เมื่อพิจารณาเห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคำนึงถึงอายุของเด็ก หรือสถานการณ์ บิดามารดาหรือผู้ปกครองตามกฎหมาย

(4) จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความหรือสารภาพผิด สามารถซักถามหรือซักค้านพยาน และให้พยานของตนเข้ามามีส่วนร่วม และให้มีการซักถามพยานแทนตนภายใต้เงื่อนไขแห่งความเท่าเทียมกัน

(5) หากพิจารณาว่าได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ก็ให้การวินิจฉัยหรือมาตรการใดที่กำหนดโดยผลของการวินิจฉัยนั้น ได้รับการทบทวนโดยหน่วยงานหรือองค์กรทางตุลาการที่มีอำนาจเป็นอิสระและเป็นกลางในระดับสูงขึ้นไป

(6) ให้มีความช่วยเหลือของล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากเด็กไม่สามารถเข้าใจ หรือพูดภาษาที่ใช้อยู่

(7) ในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา ให้เคารพต่อเรื่องส่วนตัวของเด็กอย่างเต็มที่"

นอกจากเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะได้รับหลักประกันดังกล่าวแล้ว ข้อ40(3) ยังกำหนดว่า เด็กจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาในศาลที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเด็กโดยเฉพาะ ซึ่งศาลสามารถดำเนินการเบี่ยงเบนคดีเด็กกระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมได้ หากเห็นว่ามีความเหมาะสม ตามที่ได้บัญญัติไว้ว่า "รัฐภาคีจะหาทางส่งเสริมให้มีการตรากฎหมาย กำหนดกระบวนวิธีพิจารณา จัดตั้งหน่วยงานและสถาบัน ซึ่งจะใช้เป็นการเฉพาะกับเด็กที่ถูกกล่าวหา ตั้งข้อหา หรือถูกถือว่าได้ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

(ก) การกำหนดอายุขั้นต่ำ ซึ่งเด็กที่มีอายุต่ำกว่านั้นจะถูกถือว่าไม่มีความสามารถที่จะฝ่าฝืนกฎหมายอาญาได้

(ข) เมื่อเห็นว่าเหมาะสมและเป็นที่พึงปรารถนา ให้กำหนดมาตรการที่จะใช้กับเด็ก

เหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่า สิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองตามกฎหมาย จะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่อยู่"[29]

สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กในสถานฝึกอบรมหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว ข้อ40(4) กำหนดว่า ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานฝึกอบรมต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก ความรุนแรงของความผิด ซึ่งต้องพิจารณาให้ได้สัดส่วนกัน ตามที่ได้บัญญัติไว้ว่า "การดำเนินการต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล แนะแนว และควบคุมการให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การอุปการะดูแล แผนงานการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ และทางอื่นนอกเหนือจากการให้สถาบันเป็นผู้ดูแล จะต้องมีไว้เพื่อประกันว่า เด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมแก่ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก และได้สัดส่วนกับทั้งสภาพการณ์ และความผิดของเด็ก"[30] โดยเด็กที่กระทำผิดจะได้รับความคุ้มครองตามที่ข้อ 3(3) ที่กำหนดว่า "รัฐภาคีจะประกันว่า สถาบัน การบริการ และการอำนวยความสะดวกที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการดูแลหรือการคุ้มครองเด็กนั้น จะเป็นไปตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัย สุขภาพ และในเรื่องจำนวนและความเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ"[31] และตามที่ข้อ 25 ที่กำหนดว่า "รัฐภาคียอมรับในสิทธิของเด็ก ผู้ซึ่งได้รับการจัดโดยหน่วยงานที่มีอำนาจ

---

[29] Art 40(3) of CRC said "States Parties shall seek to promote the establishment of laws, procedures, authorities and institutions specifically applicable to children alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law, and, in particular :

(a) The establishment of a minimum age below which children shall be presumed not to have the capacity to infringe the penal law;

(b) Whenever appropriate and desirable, measures for dealing with such children without resorting to judicial proceedings, providing that human rights and legal safeguards are fully respected."

[30] Art 40(4) of CRC said "A variety of dispositions, such as care, guidance and supervision orders; counselling; probation; foster care; education and vocational training programmes and otheralternatives to institutional care shall be available to ensure that children are dealt with in a manner appropriate to their well-being and proportionate both to their circumstances and the offence."

[31] Art 3(3) of CRC said "State Parties shall ensure that the institutions, services and facilities responsible for the care or protection of children shall conform with the standards established by competent authorities, particularly in the area of safety, health, in the number and suitability of their staff as well as competent supervision."

ให้ไปได้รับการดูแล การคุ้มครอง หรือการบำบัดรักษาสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิต ในอันที่จะได้รับการทบทวนการบำบัดรักษาที่ให้แก่เด็กเป็นระยะๆ ตลอดจนสภาวะแวดล้อมอื่นทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดังกล่าว"[32]

3.1.2 บทบาทของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ

คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Committee on the Rights of the Child) เป็นหน่วยงานหลักที่จัดตั้งขึ้นมาตามบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจตราการดำเนินงานในระดับระหว่างประเทศ ปัจจุบันประกอบด้วยบุคคล 10 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยตัวแทนของรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี มีอำนาจหน้าที่หลักคือ การตรวจตรารายงานของรัฐภาคีที่เสนอต่อสหประชาชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่สำเร็จด้วยดี คณะกรรมการจึงต้องมีภารกิจในการร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดสหประชาชาติ

บทบาทหลักของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้แก่[33]

1. การพิจารณารายงานของรัฐภาคี

หลังจากประเทศได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาข้อ 44(1)(ก) ได้กำหนดว่า ให้รัฐภาคีนั้นจัดทำและเสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กภายใน 2 ปีนับจากอนุสัญญามีผลใช้บังคับในรัฐนั้น

นอกจากอนุสัญญาได้กำหนดให้จัดทำรายงานสถานการณ์สิทธิเด็กเสนอต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อครบระยะเวลา 2 ปีแล้ว อนุสัญญายังได้กำหนดให้จัดทำรายงานในลักษณะเช่นนี้ เพื่อแสดงความก้าวหน้า การพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเด็กในเรื่องใหม่ๆ ขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติอีกทุกๆ 5 ปี ตามข้อ 44(1)(ข)

เนื้อหาของรายงานของรัฐภาคีได้ถูกกำหนดไว้ในเอกสารคำแนะนำซึ่งคณะกรรมการ

---

[32]Art 25 of CRC said "State Parties recognize the right of a child who has been placed by the competent authorities for the purposes of care, protection or treatment of his or her physical or mental health, to a periodic review of the treatment provided to the child and all other circumstances relevant to his or her placement."

[33] ศูนย์สิทธิเด็กเอเชียเน็ท, รายงานการประชุมระดับชาติฯ เพื่อเฉลิมฉลองโอกาสครบ 10 ปี ของการรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่อง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย: บทเรียนและข้อท้าทาย. เสนอที่โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2542, หน้า 27-28.

สิทธิเด็กจัดทำขึ้น สำหรับการรายงานฉบับแรก และนอกเหนือจากเอกสารคำแนะนำในการจัดทำรายงานฉบับแรกแล้ว ยังมีเอกสารคำแนะนำการจัดทำรายงานฉบับต่อเนื่องสำหรับการจัดทำรายงานที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ 5 ปีหลังจากนั้น

โดยแนวทางในการรายงานสิทธิเด็ก รัฐภาคีพึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการในการทำให้กฎหมายสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญา และกลไกที่มีอยู่และที่วางแผนจะให้มีขึ้นทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ในการติดตามการปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญา จะต้องกล่าวถึงเรื่องดังต่อไปนี้

1) มาตรการทั่วไปในทางปฏิบัติ

2) นิยามคำว่าเด็ก

3) หลักการทั่วไปในสิทธิเด็ก

4) สิทธิพลเมืองและเสรีภาพ

5) สภาพแวดล้อมทางครอบครัวและการเลี้ยงดูอื่นๆ

6) สุขภาพและสวัสดิการพื้นฐาน

7) การศึกษา เวลาว่าง และกิจกรรมทางวัฒนธรรม

8) มาตรการปกป้องพิเศษ

ส่วนการจัดการพิจารณารายงานนอกรอบเรียกว่า Pre-sessional meeting หรือการประชุมนอกรอบก่อนการประชุมวาระปกติ ซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงก่อนมีสมัยประชุม เพื่อให้มีการพิจารณารายงานเบื้องต้นก่อน ส่วนการประชุมวาระปกติ เมื่อได้ลงวาระสำหรับการรายงานของประเทศใดๆ แล้ว คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กจะได้เรียกให้ผู้แทนของรัฐภาคีเสนอรายงานในที่ประชุมของคณะกรรมการซึ่งจะจัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ในช่วงต้นปีหนึ่งครั้งและในช่วงปลายปีอีกหนึ่งครั้ง รายงานที่คณะกรรมการสิทธิเด็กได้อ่านแล้วพบว่า มีข้อซักถามใดก็จะได้กำหนดเป็นเพื่อซักถามในที่ประชุม โดยที่เป็นหน้าที่ของคณะผู้แทนประเทศที่เป็นภาคีที่จะให้ความกระจ่าง ให้ข้อมูลสนับสนุน หากไม่สามารถตอบข้อซักถามหรือให้ความกระจ่างในการประชุมรายงานดังกล่าว คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติจะขอให้ผู้แทนของประเทศภาคีเสนอเพิ่มเติมในรูปเอกสาร หรืออาจเสนอในรูปแบบอื่นก็ได้

2. การร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดสหประชาชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก

นอกจากการดำเนินงานในการพิจารณารายงานของรัฐภาคีแล้ว คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กยังมีภารกิจอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา เช่น การประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในกรอบของสหประชาชาติ ดังนั้นจะได้ว่า คณะกรรมการได้มีกิจกรรมหรือการประชุมร่วมกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ตลอดจนการทำงานร่วมกับผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติในประเด็นสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนเป็นต้น

3.1.3 การดำเนินงานการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กของประเทศไทย

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก โดยลงนามในภาคยานุวัติสาร (instrument of accession) เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 โดยมีข้อสงวน 3 ข้อ คือ ข้อ 7 ว่าด้วยเรื่องการได้รับสัญชาติละการเลี้ยงดูจากบิดามารดา ข้อ 22 ว่าด้วยการได้รับสถานะผู้ลี้ภัยและการคุ้มครองช่วยเหลือทางมนุษยธรรม และข้อ 29 ว่าด้วยการจัดการศึกษาให้กับเด็ก และอนุสัญญามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2535 (ข้อ 49 วรรค 2 อนุสัญญามีผลบังคับใช้ รัฐที่ให้สัตยาบันและภาคยานุวัติสาร 30 วันหลังจากมอบสาร) ซึ่งต่อมาได้ถอนข้อสงวนข้อ 29 เดือนเมษายน 2540

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่ในวางแผน ประสานงาน กำกับดูแลและติดตามประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งรวมถึง การดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กด้วย และเพื่อให้การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม สยช. ได้เสนอให้ กยช. แต่งตั้ง "คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเรื่องสิทธิเด็ก" ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวกับสิทธิเด็กและเสนอแนะวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามสิทธิเด็กแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลต่อ กยช. คณะอนุกรรมการชุดนี้ มี ศาสตราจารย์วิทิต มันตาภรณ์ เป็นประธาน มีหน่วยงานทั้งด้านกฎหมาย รัฐสภาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านเป็นที่ปรึกษา มีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนไม่น้อยกว่า 20 หน่วยงานเป็นกรรมการ[34]

สยช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการเฉพาะกิจเรื่องสิทธิเด็ก ได้จัดทำรายงานฉบับที่ 1 เสนอพร้อมคำตอบ ข้อซักถามเพิ่มเติม และเดินทางไปชี้แจงตอบคำถามด้วยวาจาเสร็จสิ้นไปแล้วเมื่อปี 2541 กระบวนการจัดทำรายงานฉบับที่ 1 เป็นไปอย่างเปิดเผย กว้างขวาง โดยคณะอนุกรรมการได้กำหนดเค้าโครงและกระบวนการจัดทำรายงาน โดยการแบ่งสรรภารกิจในระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จัดทำเอกสาร 33 ฉบับที่มีเนื้อหาครอบคลุม 19 หัวข้อ รวบรวมเป็นรายงานเบื้องต้นและประชุมรับฟังความคิดเห็นรวม 2 วัน จากนั้น ได้ปรับปรุงจนเป็นรายงานตามรูปแบบของคณะกรรมการสิทธิเด็กแล้วจึงจัดประชุมประชาพิจารณ์ใน 4 ภูมิภาค คือ

---

[34] สีน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธยา, "อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : บทบาทของ สยช. ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย," วารสารกฎหมายคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 20. 1 : 192.

ภาคเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง และกรุงเทพฯ รับข้อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุงรายงานจนขั้นสุดท้ายนำเสนอผ่าน กยช. และส่งเสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กของสหประชาชาติ

สำหรับการคุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิดนั้น คณะอนุกรรมการได้รายงานว่า ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ที่ได้กำหนดกระบวนการพิจารณาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นพิเศษ กล่าวคือ การจับกุม การหน่วงเหนี่ยวหรือคุมขังจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายแก่เด็กเท่านั้น เด็กจะไม่เสื่อมเสียอิสรภาพ เช่น การใส่กุญแจมือ หรือโซ่ตรวน และเด็กจะไม่ถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต แต่ก็มีปัญหาและอุปสรรคในการอำนวยความยุติธรรมต่อเด็กดังกล่าว ดังเช่น การมีศาลเยาวชนและครอบครัวไม่ครอบคลุมทุกจังหวัด เกณฑ์อายุของเด็กในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวไม่สอดคล้องกับเกณฑ์อายุในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ระยะเวลาในการกักขังก่อนการพิจารณาคดีนานเกินไปถึง 30 วัน และอาจขยายได้อีก ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนที่แน่นอนของเด็กที่ถูกจำกัดอิสรภาพ การเข้าสู่กระบวนการความช่วยเหลือทางกฎหมายล่าช้าและไม่มีแนวทางปฏิบัติทางกฎหมายที่คุ้มครองอิสรภาพเด็ก จำนวนเด็กที่เข้ามาอยู่ในความดูแลและคุ้มครองของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้น มีการเมี่ยนตีเด็กในสถานพินิจ เมื่อกระทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับ [35]

โดยคณะอนุกรรมการได้เสนอแนวทางการแก้ไขว่า ควรเพิ่มศาลเยาวชนและครอบครัวให้ครบทุกจังหวัด ควรแก้ไขอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวให้ครอบคลุมเด็กทุกคนที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพเพื่อให้มีผลในทางปฏิบัติและเข้าใจง่าย ควรปรับปรุงสถานพินิจ และยกเลิกการลงโทษเด็กโดยการเมี่ยนตี[36]

หลังจากที่ประเทศไทยได้เสนอรายงานฉบับแรกแล้ว ในการประชุมสมัยที่ 19 คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Committee on the Rights of the Child) ได้พิจารณารายงานการดำเนินงานตามอนุสัญญาสิทธิเด็กฉบับแรกของประเทศไทย เอกสารที่ CRC/C/41/Add.13 ในการประชุมครั้งที่ 493 และ 494 ที่ CRC/C/SR.493-494 ระหว่างวันที่ 1 และ 2 ตุลาคม 2541[37] และได้มีข้อสังเกตสรุปต่อรายงานของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ

---

[35] สยช, สรุปรายงานผลการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (ฉบับที่1) เสนอต่อคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก องค์การสหประชาชาติ สนับสนุนการพิมพ์โดยองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540), หน้า 73-74.

[36] เรื่องเดียวกัน, หน้า 74

[37] สยช, ข้อสังเกตสรุปของคณะกรรมการสิทธิเด็กที่มีต่อรายงานของประเทศไทย ตุลาคม 2541 Concluding Observations of the Committee on the Rights of the child : Thailand , (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่), หน้า 1.

คุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิด ไว้ในข้อ ง. เรื่องประเด็นที่เป็นข้อกังวลและคำแนะนำของคณะกรรมการ (Subjects of Concern and Committee Recommendations) ดังนี้

ข้อ 16. คณะกรรมการแสดงความกังวลเกี่ยวกับอายุขั้นต่ำตามกฎหมายในการรับผิดทางอาญาของประเทศไทย ที่กำหนดไว้ต่ำจนเกินไป คณะกรรมการยังได้แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับกรณีที่ประเทศไทยยังขาดกฎหมายเกี่ยวกับการนิยามอายุในการบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย **คณะกรรมการแนะนำให้ประเทศไทยศึกษาปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับนี้**[38]

ข้อ 18. คณะกรรมการรับทราบเกี่ยวกับความพยายามของประเทศไทยที่จะให้การดูแลคุ้มครองเด็กในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ อย่างไรก็ดี คณะกรรมการยังคงเป็นห่วงว่าประเทศไทยยังไม่มีมาตรการที่เพียงพอในการประกันโอกาสได้รับการบริการทางการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งในการปกป้องเด็กจากการถูกเอารัดเอาเปรียบทุกรูปแบบ โดยเด็กในกลุ่มที่คณะกรรมการเป็นห่วงเป็นพิเศษ ได้แก่ เด็กหญิง เด็กพิการ เด็กชนกลุ่มน้อยและเด็กชาวเขา เด็กที่อาศัยอยู่ในชนบท เด็กที่มีความเป็นอยู่ที่ยากจน เด็กเร่ร่อน เด็กผู้ลี้ภัย เด็กที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เด็กที่ถูกดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม และเด็กนอกสมรส **คณะกรรมการแนะนำให้ประเทศไทยเพิ่มความพยายามในการดำเนินการตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติและให้สอดคล้องกับมาตราที่ 2 ของอนุสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กในกลุ่มเสี่ยงดังกล่าว**[39]

ข้อ 21. คณะกรรมการรับทราบความพยายามของประเทศไทยในการไม่ให้มีการลงโทษเด็กทางกายในโรงเรียน อย่างไรก็ดี คณะกรรมการเป็นห่วงว่ายังคงมีการใช้การลงโทษทางกายอยู่ในปัจจุบัน และกฎหมายภายใน ประเทศยังมิได้ห้ามการกระทำดังกล่าวในครอบครัว ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนและในระบบ การเลี้ยงดูเด็กรูปแบบอื่นๆ รวมทั้งในสังคมทั่วไป **ในประเด็นดังกล่าวนี้ คณะกรรมการแนะนำให้ ประเทศไทยดำเนินมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง รวมทั้งทางมาตรการด้านนิติบัญญัติเพื่อไม่ให้มีการใช้การลงโทษทางกายในครอบครัว ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน ในระบบการเลี้ยงดูเด็กรูปแบบอื่นๆ และในสังคมทั่วไป คณะกรรมการยังได้แนะนำให้ประเทศไทยรณรงค์สร้างความตระหนักเพื่อให้มีการเลือกใช้การจัดการทางวินัยรูปแบบอื่นๆที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กและสอดคล้องกับอนุสัญญาฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตราที่ 28.2**[40]

---

[38] เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

[39] เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

[40] เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

ข้อ 31 ถึงแม้ว่าคณะกรรมการจะรับทราบว่าประเทศไทยได้ประกาศใช้กฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับการจัดตั้งศาลเยาวชน คณะกรรมการยังคงเป็นห่วงเกี่ยวกับสภาพการณ์โดยทั่วไปในการบริหารจัดการสิทธิเด็ก ตลอดจนมาตรฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ คณะกรรมการเป็นห่วงเป็นพิเศษ ในกรณีที่ประเทศไทยยังไม่มีการจัดตั้งศาลเยาวชนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ คณะกรรมการเป็นกังวลเกี่ยวกับการที่ได้รับรายงานเกี่ยวกับกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายปฏิบัติมิชอบต่อเด็ก **คณะกรรมการแนะนำให้ประเทศไทยพิจารณาการปฏิรูประบบยุติธรรมสำหรับเยาวชนเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตราที่ 37 มาตราที่ 40 และมาตราที่ 39 รวมทั้งมาตรฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องขององค์การสหประชาชาติ อาทิ มาตรฐานกฎขั้นต่ำในการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนแห่งสหประชาชาติ หรือที่เรียกกันว่า กฎปักกิ่ง แนวนโยบายการป้องกันเยาวชนกระทำผิดกฎหมายแห่งสหประชาชาติ หรือแนวนโยบายริยาร์ด และกฎในการคุ้มครองเยาวชนที่ถูกควบคุมอิสรภาพแห่งสหประชาชาติ ทั้งนี้ คณะกรรมการใต้แนะนำให้ประเทศไทยให้ความสำคัญเป็นพิเศษในการใช้มาตรการการคุมขังเป็นมาตรการสุดท้ายและให้จำกัดระยะเวลาในการคุมขังให้สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมทั้งให้ความสนใจ ในเรื่องการให้ความคุ้มครองเด็กที่ถูกคุมขัง และการขยายระบบยุติธรรมสำหรับเยาวชนให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมทั้งให้มีการจัดฝึกอบรมกลุ่มวิชาชีพต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนในเรื่องมาตรฐานระดับนานาชาติต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการแนะนำให้ประเทศไทยพิจารณาการให้สัตยาบันอนุสัญญาต่อต้านการทารุณกรรม และให้ประเทศไทยขอความช่วยเหลือทางด้านเทคนิคจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ศูนย์ป้องกันอาชญากรรมนานาชาติ เครือข่ายนานาชาติด้านกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ตลอดจนองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านทางคณะปะสานงานการให้คำปรึกษาทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชน**[41]

สำหรับการจัดทำรายงานฉบับที่ 2 มีรูปแบบและกระบวนการที่ต่างจากฉบับแรกอยู่บ้าง โดยคณะอนุกรรมการสิทธิเด็กได้กำหนดกระบวนการทำงานตามแนวทางการจัดทำรายงานของคณะกรรมการสิทธิเด็กของสหประชาชาติ ซึ่งกำหนดเนื้อหาเป็น 8 บท การจัดทำรายงานจึงได้จัดคณะทำงานเป็น 8 คณะตามบท โดยมีองค์ประกอบคณะทำงานที่มีจำนวน 15-20 คน เป็นเด็ก 2-3 คน และผู้ทำงานด้านเด็กจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบปฏิบัติงานตามหัวข้อหรือเนื้อหาแต่ละบท

---

[41] เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

สำหรับการคุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิดนั้น คณะอนุกรรมการได้รายงานว่า ในท้องที่ที่ไม่มีศาลเยาวชนและครอบครัว ประเทศได้ปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีการคุ้มครองเด็กมากขึ้น โดยมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 20 พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้เดือนกันยายน 2543 ได้บัญญัติเรื่อง การแจ้งข้อหาไว้ว่า ถ้าผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน 18 ปี ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีรัฐต้องจัดหาให้ (มาตรา 134 ทวิ) รวมทั้งยังให้นำมาตรา 133 ทวิ มาบังคับใช้ด้วยคือ ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สามปีขึ้นไปหรือในคดีทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี การถามปากคำเด็กไว้ในฐานะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน ให้แยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำนั้นด้วย[42]

3.2 มาตรฐานระหว่างประเทศอื่น ๆ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก

นอกเหนือจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแล้ว ยังมีมาตรฐานระหว่างประเทศอื่นๆ ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งผู้เขียนได้แบ่งมิติหรือระดับของหลักสากลในการคุ้มครองเด็กเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการคุ้มครองโดยทั่วไป และระดับการคุ้มครองโดยเฉพาะ รวมทั้งได้ทำการวิเคราะห์กรอบมาตรการในการคุ้มครองสิทธิเด็กและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิด ที่มีอยู่ในแต่ละบริบทของหลักสากลต่างๆ ด้วย

3.2.1 หลักสากลที่คุ้มครองสิทธิเด็กโดยทั่วไป (Non-child-specific international instruments)

หลักสากลที่คุ้มครองสิทธิเด็กโดยทั่วไป หมายถึง หลักสากลหรือมาตรฐานระหว่างประเทศที่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ สิทธิขั้นมูลฐานต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกวัย ซึ่งในฐานะที่เด็กเป็นประชากรที่สำคัญของโลก เด็กย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวด้วย หลักสากลดังกล่าวได้แก่

---

[42] สยช, รายงานผลการดำเนินงานของประเทศไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ฉบับที่ 2 เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ. มิถุนายน 2544, หน้า 202.

3.2.1.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)[43] เป็นหลักสากลหรือมาตรฐานระหว่างประเทศที่ตระหนักถึงปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ซึ่งเด็กในฐานะที่เป็นมนุษย์และเป็นทรัพยากรที่สำคัญของโลก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิต่างๆ ดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใด ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 2[44] โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเด็กต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เด็กจะต้องได้รับการปฏิบัติต่อด้วยความสำนึกในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม ตามที่ข้อ 5-11 โดยเฉพาะที่บัญญัติไว้ในข้อ 5 ว่า "บุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงทัณฑ์ซึ่งทารุณโหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้" และจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้ตามข้อ 9 นอกจากนี้ บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 11(1)

โดยเฉพาะข้อ 25 (2) ได้มีการบัญญัติให้เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ความว่า "มารดาและบุตรชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในหรือนอกสมรสย่อมได้รับความคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน"[45] ดังนั้น จึงถือเป็นบทบัญญัติเพียงข้อเดียวในปฏิญญาฉบับนี้ที่กล่าวถึงสิทธิสำหรับเด็กโดยเฉพาะ และถือเป็นครั้งแรกที่ได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของเด็ก

---

[43] United Nations General Assembly resolution 217 A (III) of 10 December 1948.

[44] Art 2 said "Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in this Declaration, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status...."

[45] Art 25 (2) said "Motherhood and childhood are entitled to special care and assistance. All children, whether born in or out of wedlock, shall enjoy the same social protection."

3.2.1.2 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ ค.ศ. 1955

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners)[46] ได้รับการเสนอในที่ประชุมสภาคองเกรสแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ครั้งที่ 1 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเจนีวา เมื่อปี ค.ศ. 1955 มีความมุ่งหมายที่จะกำหนดหลักการพื้นฐานอันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของระบบงานราชทัณฑ์ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยกำหนดหลักการและวิธีปฏิบัติที่ดีต่อนักโทษ และการบริหารจัดการสถานที่คุมขังหรือเรือนจำ[47] และเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังระหว่างการลงโทษจำคุก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่ให้ถูกปฏิบัติโดยใช้ความรุนแรงโหดร้าย และส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้

โดยในการใช้กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ กฎข้อ 6 กำหนดว่า ต้องใช้อย่างเสมอภาคปราศจากการเลือกปฏิบัติ เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดทางการเมือง หรือ ความคิดเห็นทางอื่น ต้นกำเนิดทางชาติหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานะอื่นใด[48]

สำหรับการปฏิบัติต่อเด็กผู้กระทำผิดนั้น กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษข้อ 5 กำหนดให้นำหลักเกณฑ์ทั่วไปในภาคที่หนึ่งซึ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการทั่วไปในเรือนจำ ได้แก่ ที่พัก รูปแบบอาคาร เครื่องนอน เสื้อผ้า การร้องทุกข์และการขอความช่วยเหลืออื่นๆ การได้ติดต่อกับโลกภายนอก อาหาร การดูแลด้านการรักษาโรค บริการด้านศาสนา รวมทั้ง บทบัญญัติว่าด้วยการลงโทษ การฝึกหัดทางวินัย มาใช้กับเด็กที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานฝึก

---

[46] United Nations Economic and Social Council resolution 663 C (XXIV) of 31 July 1957 and 2076 (LXII) of 13 May 1977

[47] Art 1 of the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners said "The following rules are not intended to describe in detail a model system of penal institutions. They seek only, on the basis of the general consensus of contemporary thought and the essential elements of the most adequate systems of today, to set out what is generally accepted as being good principle and practice in the treatment of prisoners and the management of institutions."

[48] Art 6 (1) said "The following rules shall be applied impartially. There shall be no discrimination on grounds of race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status."

และอบรม และให้รวมถึงเด็กที่ถูกควบคุมไว้ก่อนการพิจารณาของศาลเยาวชนซึ่งไม่ควรจะถูกลงโทษจำคุกด้วย"[49]

3.2.1.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)[50] กำหนดให้ ทุกคนมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งสิทธิทางแพ่งและทางการเมือง โดยสามารถกำหนดสถานะทางการเมือง รวมทั้งดำเนินการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างเสรี ตลอดจนรัฐบาลพึงเคารพการไม่เลือกปฏิบัติแก่ประชาชนทั้งปวงของตน ไม่ว่ากรณีใดๆ เช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง หรือ อื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2[51] นอกจากนี้ ข้อ 3 กำหนดว่า ประชาชนทั้งปวง ไม่ว่าชายหรือหญิงจะได้รับความคุ้มครองสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิทั้งปวงทางแพ่งและทางการเมืองดังที่ได้ระบุไว้ในกติกาฉบับนี้"[52]

สำหรับการคุ้มครองสิทธิของผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรม กติการะหว่าง

---

[49] Art 5 said

"(1) The rules do not seek to regulate the management of institutions set aside for young persons such as Borstal institutions or correctional schools, but in general part I would be equally applicable in such institutions.

(2) The category of young prisoners should include at least all young persons who come within the jurisdiction of juvenile courts. As a rule, such young persons should not be sentenced to imprisonment."

[50] United Nations General Assembly Resolution 2200 A (XX I) of 16 December 1966.

[51] Art 2 (1) said "Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant, without distinction of any kind, such as race, color, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

[52] Art 3 said "The State Parties to the present Covenant undertake to ensure the equal right of men and women to the enjoyment of all civil and political rights set forth in the present Covenant."

ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ได้ให้การคุ้มครองไว้ในข้อ 6-11 และ14-16 โดยเฉพาะในข้อ 6 (5) ได้ให้การคุ้มครองเด็กไว้โดยเฉพาะว่า "จะไม่มีการพิพากษาให้ประหารชีวิตในคดีอาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี"[53]

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติต่อเด็กผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ต้องแยกสถานที่ควบคุมตัวไว้ต่างหากจากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย ตามที่ได้บัญญัติไว้ใน ข้อ 10 (2) (ข) ว่า "พึงแยกตัวผู้ต้องหาว่ากระทำผิดที่เป็นเยาวชนออกจากผู้ใหญ่ และให้นำตัวขึ้นพิจารณาพิพากษาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้"[54] และในกรณีที่เด็กต้องโทษจำคุก หลังจากที่ศาลได้พิพากษาแล้ว ให้แยกสถานที่คุมขังเด็กออกจากนักโทษผู้ใหญ่ด้วย เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟู ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 10 (3) ว่า "ระบบการราชทัณฑ์พึงประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ ด้วยความมุ่งหมายสำคัญที่จะให้มีการกลับเนื้อกลับตัวและการฟื้นฟูทางสังคม พึงจำแนกผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนจากผู้ใหญ่และได้รับการปฏิบัติตามความเหมาะสมแก่วัยและสถานะทางกฎหมาย"[55] และในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ต้องคำนึงถึงอายุและด้วยความประสงค์จะส่งเสริมการแก้ไขความประพฤติของบุคคลนั้น ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 14 (4) ความว่า "ในกรณีผู้ที่กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและด้วยความประสงค์จะส่งเสริมการแก้ไขความประพฤติของบุคคลนั้น"[56]

นอกจากการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อ 24 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กไว้เป็นการเฉพาะดังนี้

(1) เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่างๆ เพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ ในส่วนของครอบครัวของตน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด

---

[53] Art 6 (5) said "Sentence of death shall not be imposed for crimes committed by persons below eighteen years of age...."

[54] Art 10 (2) (b) said "Accused juvenile persons shall be separated from adults and brought as speedily as possible for adjudication."

[55] Art 10 (3) said "The penitentiary system shall comprise treatment of prisoners the essential aim of which shall be their reformation and social rehabilitation. Juvenile offenders shall be segregated from adults and be accorded treatment appropriate to their age and legal status."

[56] Art 14 (4) said "In the case of juvenile persons, the procedure shall be such as will take account of their age and the desirability of promoting their rehabilitation."

(2) เด็กทุกคนย่อมมีหลักฐานทางทะเบียนทันทีที่ถือกำเนิดและย่อมได้รับการตั้งชื่อ

(3) เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ[57]

ดังนั้น จากหลักการสำคัญของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติหลายประการที่ขยายการคุ้มครองเด็กมากกว่าแต่ก่อน โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมและสิทธิทั่วไปในการดำรงชีวิต

3.2.1.4 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว ค.ศ. 1990

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว หรือกฎแห่งกรุงโตเกียว (United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)[58] เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่กำหนดมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ต้องควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้ในเรือนจำหรือสถานที่ควบคุมตัว ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้มาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุก โดยให้นำมาตรการไม่ควบคุมตัวไปใช้ควบคู่กับมาตรการทางเลือกด้วย[59] และมุ่งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเข้าดูแลบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม[60]

---

[57] Art 24 said

"(1) Every child shall have, without any discrimination as to race, colour, sex, language, religion, national or social origin, property or birth, the right to such measures of protection as are required by his status as a minor, on the part of his family, society and the State.

(2) Every child shall be registered immediately after birth an shall have a name.

(3) Every child has the right to acquire a nationality"

[58] United Nations General Assembly Resolution 45/110 of 14 December 1990.

[59] Rule 1.1 of the Tokyo Rules said "The present Standard Minimum Rules provide a set of basic principles to promote the use of non-custodial measures, as well as minimum safeguards for persons subject to alternatives to imprisonment."

[60]Rule 1.2 said "The Rules are intended to promote greater community involvement in the management of criminal justice, specifically in the treatment of offenders, as well as to promote among offenders a sense of responsibility towards society."

ในการปฏิบัติตามกฎแห่งกรุงโตเกียวนี้ ประเทศสมาชิกต้องพยายามที่จะประกันว่าความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้กระทำความผิด สิทธิของผู้เสียหาย และความปลอดภัยของสังคม รวมถึงการป้องกันอาชญากรรมจะเกิดขึ้นอย่างเหมาะสม[61] และพัฒนาให้มีมาตรการไม่ควบคุมตัวนี้ไว้ในระบบกฎหมายของประเทศ เพื่อเป็นทางเลือกอื่นในการลดการใช้โทษจำคุกและเป็นเหตุผลของนโยบายทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จะต้องคำนึงถึงหลักปฏิบัติทางสิทธิมนุษยชนและข้อกำหนดของกระบวนยุติธรรมสังคม ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องมีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด[62]

ในการใช้กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว ให้ใช้กับบุคคลทุกคนที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี พิจารณาคดี หรือลงโทษ หรือตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา[63] และพึงใช้บังคับโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา ความคิดทางการเมืองหรือความคิดเห็นทางอื่น แหล่งกำเนิดทางชาติหรือสังคม สถานะทางทรัพย์สิน กำเนิดหรืออื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 2.2[64]

นอกจากนี้ กฎแห่งกรุงโตเกียวข้อ 2.3 กำหนดให้นำมาตรการไม่ควบคุมตัวไปใช้ในทุกขั้นตอนของระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ขั้นตอนก่อนการฟ้องร้องไปจนถึงขั้นตอนหลังมีคำพิพากษาลงโทษแล้ว โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับลักษณะและความร้ายแรงของความผิด บุคลิกภาพและภูมิหลังประวัติของผู้กระทำความผิด การปกป้องคุ้มครองสังคม และ

---

[61] Rule 1.4 said "When implementing the Rules, Member States shall endeavour to ensure a proper balance between the rights of individual offenders, the rights of victims, and the concern of society for public safety and crime prevention."

[62] Rule 1.5 said "Member States shall develop non-custodial measures within their legal systems to provide other options, thus reducing the use of imprisonment, and to rationalize criminal justice policies, taking into account the observance of human rights, the requirements of social justice and the rehabilitation needs of the offender."

[63] Rule 2.1 said "The relevant provisions of the present Rules shall be applied to all persons subject to prosecution, trial or the execution of a sentence, at all stages of the administration of criminal justice. For the purposes of the Rules, these persons are referred to as "offenders", irrespective of whether they are suspected, accused or sentenced."

[64] Rule 2.2 said "The Rules shall be applied without any discrimination on the grounds of race, colour, sex, age, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

การหลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกโดยไม่จำเป็น ซึ่งจำนวนและประเภทของมาตรการไม่ควบคุมตัวที่มีอยู่นั้น ควรพิจารณานำมาใช้กับโทษที่เหลืออยู่เท่าที่จะเป็นไปได้ด้วย[65] และพึงมีการจัดให้มีการใช้มาตรการดูแลผู้กระทำความผิดโดยชุมชน เพื่อหลีกเลี่ยงการส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีในศาลตามรูปแบบปกติ ตามข้อ 2.5[66]

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัวดังกล่าว เป็นกฎที่ส่งเสริมการใช้มาตรการทางเลือกอื่นเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุก โดยปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไปให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน และมีกระบวนการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยมุ่งเน้นการกลับคืนสู่สังคม(reintegration) ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชน อย่างสมดุล ซึ่งมีความสอดคล้องกับมาตรการในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน (Community-based treatment) เช่น วิธีการคุมประพฤติ (probation) บ้านกึ่งวิถี (half-way houses) การทำงานบริการสังคม (community service) เป็นต้น

มาตรการไม่ควบคุมตัวของกฎแห่งกรุงโตเกียวนี้ สามารถนำไปปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการปฏิบัติต่อเด็กกระทำความผิด โดยหลีกเลี่ยงการใช้สถานกักกัน (detention facilities) หรือสถานฝึกอบรมแบบปิด (closed institution) ซึ่งกฎแห่งกรุงโตเกียวได้ส่งเสริมให้นำมาตรการไม่ควบคุมตัวมาใช้ควบคู่กับมาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกโดยอาศัยชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community-based correction) อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัวหรือกฎแห่งกรุงโตเกียว

---

[65] Rule 2.3 said "In order to provide greater flexibility consistent with the nature and gravity of the offence, with the personality and background of the offender and with the protection of society and to avoid uncessary use of imprisonment, the criminal justice system should provide a wide range of non-custodial measures available should be determined in such a way so that consistant sentencing remains possible."

[66] Rule 2.5 said "Consideration shall be given to dealing with offenders in the community avoiding as far as possible resort to formal proceedings or trial by a court, in accordance with legal safeguards and the rule of law."

3.2.2 หลักสากลที่คุ้มครองสิทธิเด็กโดยเฉพาะ (Child-specific international instruments)

หลักสากลที่คุ้มครองสิทธิเด็กโดยเฉพาะ หมายถึง หลักสากลหรือมาตรฐานระหว่างประเทศที่บัญญัติขึ้นนอกเหนือจากหลักสากลต่างๆ ที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นต้น โดยได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นการเฉพาะ ด้วยความตระหนักในคุณค่าของเด็กว่า เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ซึ่งสมควรได้รับการปกป้อง คุ้มครอง ดูแล และพัฒนาให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างมีศักยภาพ รวมทั้งตระหนักถึงปัญหาการละเมิดสิทธิของเด็กในด้านต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กในกระบวนการยุติธรรม องค์การสหประชาชาติจึงได้สร้างกลไกที่หลากหลาย ในรูปของหลักสากลหรือมาตรฐานระหว่างเทศ เพื่อคุ้มครองป้องกัน และขจัดปัญหาการละเมิดสิทธิของเด็กดังกล่าว ดังนี้

3.2.2.1 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ค.ศ. 1985

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice : The Beijing Rules)[67] เป็นหลักสากลแรกที่ได้พูดถึงรายละเอียดเกี่ยวกับบรรทัดฐานในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างลึกซึ้ง โดยกำหนดแนวทางในการคุ้มครองสิทธิเด็กให้แก่รัฐ และคำนึงถึงความต้องการของเด็กที่จะต้องมีกระบวนวิธีพิจารณาสำหรับเด็กและเยาวชนที่พิเศษแตกต่างออกไป อันเป็นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นมูลฐานของเด็กและเยาวชนในกระบวนยุติธรรม อีกทั้งมุ่งส่งเสริมการดำเนินคดีกับเด็กอย่างไม่เป็นทางการ โดยเบี่ยงเบนคดีให้เด็กพ้นจากกระบวนการยุติธรรม และส่งเด็กเข้าสู่หน่วยบริการเชื่อมต่อ (intake service) อย่างเช่น ชุมชน ให้ช่วยจัดการดูแลเด็ก ซึ่งกฎนี้จะใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างเท่าเทียมกัน ปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องใดๆ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกฎข้อ 2.1 ว่า "กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำต่อไปนี้ จะใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งเผ่าพันธุ์ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา แนวความคิด

---

[67]United Nations General Assembly resolution 40/33 of 29 november 1985.

ทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นๆ รวมทั้งต้นกำเนิดของชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน การเกิดหรือสถานภาพอื่นๆ"[68]

ในเรื่องเกี่ยวกับอายุของเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กฎแห่งกรุงปักกิ่งได้กล่าวถึงการกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญาของเด็กไว้ในข้อ 4.1 ว่าไม่ควรกำหนดขอบเขตการเริ่มต้นของอายุให้ต่ำเกินไป โดยพึงคำนึงถึงข้อเท็จจริงเรื่องวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจ และปัญญา ประกอบด้วย[69]

นอกจากนี้ข้อ 7.1 ได้คุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิดไว้ว่า "ทุกขั้นตอนของกระบวนการ สิทธิขั้นมูลฐานจะต้องได้รับการคุ้มครอง เช่น การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะถูกแจ้งข้อหา สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำ สิทธิที่ได้รับคำปรึกษา สิทธิที่จะให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองปรากฏตัวอยู่ด้วย สิทธิที่จะต่อสู้คดีและซักค้านพยาน รวมทั้งสิทธิที่จะอุทธรณ์ด้วย[70] รวมทั้งเคารพในสิทธิส่วนตัวของเด็กด้วย ตามข้อ 8.1 ที่บัญญัติว่า "ในทุกขั้นตอน จะต้องเคารพสิทธิส่วนตัวของเด็กและเยาวชน เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดแก่เด็กและเยาวชน อันเนื่องจากการเผยแพร่ข่าวอย่างไม่ถูกต้อง หรือจากกระบวนการตราบาป"[71]

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิดอย่างทั่วถึงกัน กฎแห่งกรุงปักกิ่งข้อ 2.3 กำหนดให้ในเขตอำนาจศาลของแต่ละชาติ ควรจัดทำชุดกฎหมาย กฎ หรือบทบัญญัติพิเศษที่ใช้เฉพาะกับผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน สถาบัน หรือหน่วยงานที่ได้รับมอบอำนาจ

---

[68] Rules 2.1 of the Beijing Rules said "The following Standard Minimum Rules shall be applied to juvenile offenders impartially, without distinction of any kind, for example as to race, colour, sex, language, religion, political or other opinions, national or social origin, property, birth or other status."

[69] Rule 4.1 of the Beijing Rules said "In those legal system recognizing the concept of the age of criminal responsibility for juveniles, the beginning of that age shall not be fixed at too low and age level, bearing in mind the facts of emotional, mental and intellectual maturity."

[70] Rule 7.1 of the Beijing Rules said "Basic procedural safeguards such as the presumption of innocence, the right to be notified of the charges, the right to remain silent, the right to counsel, the right to the presence of a parent or guardian, the right to confront and cross-examine witnesses and the right to appeal to a higher authority shall be guaranteed at all stages of proceedings."

[71] Rule 8.1 said "The juvenile's right to privacy shall be respected at all stages in order to avoid harm being caused to her or him by undue publicity or by the process of labeling."

ให้ทำงานด้านบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน[72] และได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิดให้พ้นจากระบบ โดยไม่อาศัยกระบวนการตุลาการ ในข้อ 11

กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ข้อ 17.1(ก) บัญญัติให้ผู้พิพากษาควรได้รับการแนะนำในการวางข้อกำหนดตามหลักการที่ว่า การปฏิบัติต่อความผิดควรได้สัดส่วนกันเสมอ ไม่เพียงแต่ได้สัดส่วนกับสภาพและความรุนแรงของความผิดเท่านั้น แต่จะต้องได้สัดส่วนกับสภาพและความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมถึงได้สัดส่วนกับความต้องการทางสังคมด้วย[73] รวมทั้งทุกขั้นตอนของการดำเนินคดีควรให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่เด็กและเยาวชน เช่น ที่พักอาศัย การศึกษา การฝึกอาชีพ การจ้างงาน หรือความช่วยเหลืออื่นๆ เพื่อเอื้ออำนวยต่อกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู ตามข้อ 24.1[74] และข้อ 26.2 ที่บัญญัติว่า "ในสถานฝึกอบรมแบบปิด ควรได้รับการเอาใจใส่ดูแล การคุ้มครองความปลอดภัย และความช่วยเหลือที่จำเป็นในด้านสังคม การศึกษา อาชีพ จิตใจ การบำบัดรักษาและด้านร่างกายที่คนเหล่านั้นอาจต้องการตามอายุ เพศ และบุคลิกภาพ เพื่อประโยชน์ของพัฒนาการที่ครบถ้วน"[75]

3.2.2.2 กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ ค.ศ. 1990

กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพ

---

[72] Rule 2.3 of the Beijing Rules said "Efforts shall be made to establish, in each national jurisdiction, a set of laws, rules and provisions specifically applicable to juvenile offenders and institutions and bodies entrusted with the functions of the administration of juvenile justice...."

[73] Rule 17.1(a) of the Beijing Rules said "The reaction taken shall always be in proportion not only to the circumstances and the gravity of the offence but also to the circumstances and the needs of the juvenile as well as to the needs of the society."

[74] Rule 24.1 said "Efforts shall be made to provide juveniles, at all stages of the proceedings, with necessary assistance such as lodging, education or vocational training, employment or any other assistance, helpful and practical, in order to facilitate the rehabilitative process."

[75] Rule 26.2 said "Juveniles in institutions shall receive care, protection and all necessary assistance-social, educational, vocational, psychological, medical and physical-that they mayrequire because of their age, sex, and personality and in the interest of their wholesome development.

(United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty)[76] เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศหรือหลักสากลที่ได้ให้การคุ้มครองเด็กซึ่งต้องถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพินิจหรือสถานฝึกอบรม ตามคำสั่งของศาล ซึ่งถือเป็นการลิดรอนเสรีภาพเด็กโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเด็กได้กระทำผิดกฎหมาย โดยกฎนี้ได้รับการบัญญัติขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ซึ่งได้มีการรับเอากฎของสหประชาชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพทุกรูปแบบและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งหมายที่จะขัดขวางมิให้เด็กได้รับผลกระทบจากการถูกควบคุมตัว และให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้[77] รวมทั้งตระหนักว่า การลิดรอนเสรีภาพเด็กจะต้องเป็นมาตรการสุดท้ายและให้มีระยะเวลาที่สั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และควรนำไปใช้อย่างยุติธรรมโดยปราศจากการแบ่งแยกไม่ว่าในทางใด อาทิเช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สัญชาติ แนวคิดทางการเมือง หรือทางอื่น ความเชื่อทางวัฒนธรรม หรือวิธีการปฏิบัติ ทรัพย์สิน การเกิด หรือสถานภาพของครอบครัว จริยธรรมหรือต้นกำเนิดทางชาติ ความพิการ ศาสนา และความเชื่อทางวัฒนธรรม วิธีการปฏิบัติ และแนวความคิดทางศีลธรรมของเด็กและเยาวชนควรได้รับการเคารพ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในข้อ 4[78]

กฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า "การลิดรอนเสรีภาพ" ไว้ในข้อ 11(ข) ว่า"การลิดรอนเสรีภาพ หมายถึง รูปแบบของการควบคุมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการจำคุกหรือสถานที่ที่มีการควบคุมบุคคลที่ได้จัดตั้งขึ้นโดยรัฐบาลหรือเอกชน ซึ่งในสถานที่ดังกล่าวนี้ บุคคลจะไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปได้โดยสมัครใจ แต่จะต้องมีคำสั่งของศาล ของผู้บริหาร หรือของผู้มีอำนาจหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งใน

---

[76] United Nations General Assembly resolution 45/113 of 14 December 1990.

[77] Rule 3 of the Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty said "The rules are intended to establish minimum standards accepted by the United Nations for the protection of juveniles deprived of their liberty in all forms, consistent with human rights and fundamental freedoms, and with a view to counteracting the detrimental effects of all types of detention and to fostering integration in society."

[78] Rule 4 said "The rules should be applied impartially, without discrimination of any kind as to race, colour, sex, age, language, religion, nationality, political or other opinion, cultural beliefs of practices, property, birth or family status, ethnic or social origin, and disability. The religious and cultural beliefs, practices and moral concepts of the juvenile should be respected."

หน่วยงานของรัฐบาล"[79] และการลิดรอนเสรีภาพควรถูกจำกัดในเงื่อนไขและสภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นหลักประกันในการเคารพสิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่ถูกควบคุมอยู่ในสถานที่ควบคุมต่างๆ ควรจะมีหลักประกันเกี่ยวกับประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากโครงการ และกิจกรรมที่เต็มไปด้วยความหมาย ซึ่งควรจะได้นำมาใช้เพื่อเป็นการสนับสนุนสุขภาพอนามัย การเคารพตนเอง และอุปการะเลี้ยงดูเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกรับผิดชอบ ตลอดจนการสนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนได้มีทักษะและความสามารถซึ่งจะช่วยให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาความสามารถของตนเองในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม ตามข้อ 12[80]

3.2.2.3 ข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือข้อแนะนำกรุงริยาด ค.ศ. 1990

ข้อแนะนำของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน หรือข้อแนะนำกรุงริยาด (United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency : The Riyadh Guidelines)[81] เป็นกฎของสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการวางแผนในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยตระหนักว่าการป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการป้องกันอาชญากรรมในสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน มุ่งให้สังคมได้นำความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ไปปรับใช้ และความหวังในภายภาคหน้า ที่เยาวชนสามารถพัฒนาทัศนคติที่จะไม่ประกอบ

---

[79] Rule 11(b) said "The deprivation of liberty means any form of detention or imprisonment or the placement of a person in a public or private custodial setting, from which this person is not permitted to leave at will, by order of any judicial, administrative or other public authority."

[80] Rule 12 of the Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty said "The deprivation of liberty should be effected in conditions and circumstances which ensure respect for the human rights of juveniles. Juveniles detained in facilities should be guaranteed the benefit of meaningful activities and programmes which would serve to promote and sustain their health and self-respect, to foster their sense of responsibility and encourage those attitudes and skills that will assist them in developing their potential as members of society."

[81] United Nations General Assembly resolution 45/112 of 14 December 1990.

อาชญากรรมได้ในอนาคต[82]

ข้อแนะนำแห่งกรุงริยาดเป็นข้อแนะนำที่อาศัยความร่วมมือของหน่วยต่างๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ชุมชน โรงเรียน องค์กรอาสาสมัครต่างๆ ในการป้องกันไม่ให้เด็กกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ได้ให้การเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษกับเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ถูกละเลยจากการดูแลเอาใจใส่ ถูกกระทำทารุณกรรม เด็กที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด หรือเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีอบายมุข

ในส่วนของเด็กกระทำผิดนั้น ข้อแนะนำแห่งกรุงริยาด ได้กล่าวไว้ใน หมวด 6 ที่ว่าด้วยเรื่องการออกกฎหมายและการบริหารงานยุติธรรมในคดีเด็กและเยาวชน ข้อ 52 ว่า "รัฐบาลควรออกและบังคับใช้กฎหมายและวิธีพิจารณาคดีเป็นการเฉพาะ เพื่อส่งเสริมและให้ความคุ้มครองสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชนทุกคน"[83] ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและใช้กระบวนวิธีพิจารณาคดีเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง อันจะเป็นการตอบสนองความต้องการ (needs) ของเด็กและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก (the best interest of the child)

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติต่อเด็กกระทำผิด ข้อแนะนำแห่งกรุงริยาด กำหนดว่า ไม่ควรให้เด็กหรือเยาวชนตกอยู่ในอันตรายหรือได้รับความอับอายจากมาตรการในการบำบัดแก้ไขหรือลงโทษ โทษทั้งในบ้าน ในโรงเรียน หรือในสถานที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ใน ข้อ 54[84] รวมทั้ง ข้อ 57 กำหนดว่า "ควรพิจารณาจัดตั้งสำนักงานผู้ตรวจการหรือหน่วยงานอิสระที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะใช้เป็นหลักประกันได้ว่าสถานภาพ สิทธิ และผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชนจะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและจะได้รับบริการต่างๆ อย่างเหมาะสม หน่วยงานดังกล่าว จะทำหน้าที่ให้การดูแลและปฏิบัติตามข้อแนะนำกรุงริยาด กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวแก่คดีเด็กและเยาวชน และกฎของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ถูกลิดรอนเสรีภาพ

---

[82] Art 1 of the Riyadh Guidelines said "The prevention of juvenile delinquency is an essential part of crime prevention in society. By engaging in lawful, socially useful activities and adopting a humanistic orientation towards society and outlook on life, young persons can develop non-criminogenic attitudes."

[83] Art 52 of the Riyadh Guidelines said "Governments should enact and enforce specific laws and procedures to promote and protect the rights and well-being of all young persons."

[84] Art 54 of the Riyadh Guideines said " No child or young person should be subjected to harsh or degrading correction or punishment measures at home, in schools or in any other institutions"

สำนักงานผู้ตรวจการหรือหน่วยงานอื่นที่คล้ายคลึงกันจะทำหน้าที่พิมพ์เผยแพร่เกี่ยวกับรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานในระหว่างเวลาปกติ และในระหว่างที่มีปัญหาความยุ่งยาก นอกจากนี้ควรจัดตั้งหน่วยงานให้บริการทางด้านกฎหมายแก่เด็กทั้งหลาย"[85] และควรฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้กฎหมายและบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งสองเพศ เพื่อตอบสนองความต้องการเป็นพิเศษของเด็กและเยาวชน และควรทำความคุ้นเคยกับการใช้โครงการให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ในการส่งต่อเด็กและเยาวชนให้พ้นจากระบบยุติธรรม ตามข้อ 58[86]

3.2.2.4 ข้อแนะนำว่าด้วยการปฏิบัติต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือข้อแนะนำแห่งกรุงเวียนนา ค.ศ. 1997

ข้อแนะนำว่าด้วยการปฏิบัติต่อเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือข้อแนะนำแห่งกรุงเวียนนา (Guidelines for Actions on Children in the Criminal Justice System : The Vienna Guidelines)[87] เป็นภาคผนวกของมติของสหประชาชาติที่ 1997/30 เรื่องการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ที่ได้กำหนดกรอบการบริหารกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนให้นานาประเทศนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการสร้างโปรแกรมในการนำกฎระหว่างประเทศและบรรทัดฐานในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

---

[85] Art 57 said "Consideration should be given to the establishment of an office of ombudsman or similar independent organ, which would ensure that the status, rights and interests of young persons are upheld and that proper referral to available services is made. The ombudsman or other organ designated would also supervise the implementation of the Riyadh Guidelines, the Beijing Rules and the the Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty. The ombudsman or other organ would, at regular intevals, publish a report on the progress made and on the difficulties encountered in the implementation of the instrument. Child advocacy services shoul also be established."

[86] Art 58 said "Law enforcement and other relevant personnel, of both sexes, should be trained to respond to the special needs of young persons and should be familiar with and use, to the maximum extent possible, programmes and referral possibilities for the diversion of young persons from the justice system."

[87] United Nations Economic and Social Council resolution 1997/30 of 1 July 1997.

ข้อแนะนำแห่งกรุงเวียนนา เป็นข้อแนะนำที่ส่งเสริมให้ประเทศต่างๆ ได้มีการพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีการทำแผนกำหนดมาตรการอย่างกว้างขวางที่จำเป็นในการนำไปปฏิบัติ เพื่อการบริหารกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กฎแห่งกรุงปักกิ่ง กฎว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งถูกลิดรอนเสรีภาพและข้อแนะนำกรุงริยาด

ข้อแนะนำแห่งกรุงเวียนนา ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กกระทำผิด ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 14 ว่า ในการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จะต้องมีกระบวนวิธีพิจารณาคดีที่ให้เด็กเป็นศูนย์กลางซึ่งใช้เป็นการเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญอิสระต้องมีการพิจารณาทบทวนร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนและมีการเสนอกฎหมายดังกล่าวด้วย และจะไม่มีเด็กคนใดผู้อายุต่ำกว่าความรับผิดทางอาญาต้องได้รับโทษทางอาญา รวมทั้งรัฐต้องจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และให้ศาลธรรมดามีอำนาจใช้กระบวนวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนกับเด็กที่กระทำผิดได้โดยต้องคำนึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 3, 37 และ 40[88]

นอกจากนี้ ข้อ 15 กำหนดให้มีการพิจารณาทบทวนกระบวนการวิธีพิจารณาความที่มีอยู่ การเบี่ยงเบนคดีหรือทางเลือกแทนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบดั้งเดิม จะต้องได้รับการพัฒนาโดยให้หลีกเลี่ยงมาตรการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแก่เด็กซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ขั้นตอนที่เหมาะสมจะต้องถูกจัดให้มีขึ้นทั่วประเทศสำหรับการใช้มาตรการทางเลือก

---

[88] Art 14 of the Vienna Guidelines said "Particular attention should be given to the following points:

(a) There should be a comprehensive child-centred juvenile justice process;

(b) Independent expert or other types of panels should review existing and proposed juvenile justice laws and their impact on children;

(c) No child who is under the legal age of criminal responsibility should be subject to criminal charges;

(d) States should establish juvenile courts with primary jurisdiction over juveniles who commit criminal acts and special procedures should be designed to take into account the specific needs of children. As an alternative, regular courts should incorporate such procedures, as appropriate. Wherever necessary, national legislative and other measures should be considered to accord all the rights of and protection for the child, where the child is brought before a court other than a juvenile court, in accordance with article 3, 37 and 40 of the Convention."

อย่างกว้างขวางในขั้นตอนก่อนการจับกุม ก่อนการพิจารณา ขั้นตอนการพิจารณา และขั้นตอนหลังการพิจารณา เพื่อที่จะป้องกันการกระทำผิดซ้ำและส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูเด็กกระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคม เมื่อใดก็ตามที่มีความเหมาะสม กลไกสำหรับการระงับข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการในคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กกระทำผิดจะต้องถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งวิธีการไกล่เกลี่ยและวิธีปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการที่ผู้เสียหายมีส่วนร่วม ในมาตรการที่หลากหลายต้องถูกนำมาใช้ โดยครอบครัวจะต้องมีส่วนร่วมให้มากที่สุดในการจัดการกับความประพฤติของเด็กผู้กระทำผิด รัฐต้องให้ความเชื่อมั่นว่า มาตรการทางเลือกจะเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและมาตรฐานของสหประชาชาติและบรรทัดฐานในกระบวนการยุติธรรม เช่นเดียวกับมาตรฐานและบรรทัดฐานในการป้องกันอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอื่นที่มีอยู่ ดังเช่นกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติเกี่ยวกับมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎแห่งกรุงโตเกียว) โดยการพิจารณาเป็นพิเศษในการทำให้เชื่อมั่นต่อหลัก due process ในการนำมาตรการและหลักขั้นต่ำไปปฏิบัติ[89]

ดังนั้นบทบัญญัติดังกล่าว จึงเป็นบทบัญญัติแรกที่ส่งเสริมให้นำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ดังจะได้ทำการศึกษาในบทที่ 4 ต่อไป

---

[89] Art 15 of the Vienna Guidelines said "Art 15 said "A review of existing procedures should be undertaken and, where possible, diversion or other alternative initiatives to the classical criminal justice systems should be developed to avoid recourse to the criminal justice systems for young persons accused of an offence. Appropriate steps should be taken to make available throughtout the State a broad range of alternative and educative measures at the pre-arrest, pre-trial, trial and post-trial stages, in order to prevent recidivism and promote the social rehabilitation of child offenders. Whenever appropriate, mechanisms for the informal resolution of disputes in cases involving a child offender should be utilized, including mediation and restorative justice practices, particularly processes involving victims. In the various measures to be adopted, the family should be involved, to the extent that it operates in favour of the good of the child offender. States should ensure that alternative measures comply with the Convention, the United Nations standards and norms in juvenile justice, as well as other existing standards and norms in crime prevention and criminal justice, such as the United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules),/ with special regard to ensuring respect for due process rules in applying such measures and for the principle of minimum intervention."